

Miljøministeriet

EU og Internationalt
Den 11. juni 2023
MIM 73-23

Samlenotat
Rådsmøde (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 - miljødelen

Kommissionens forslag til Europa-Parlamentet og Rådets forordning om bæredygtig
anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og om ændring af CAP-forordningen (EU)
2021/2115 (EU) nr. 995/2010
- *Politisk drøftelse*
KOM(2022) 305

side 2

Kommissionens forslag til forordning om bæredygtig anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og ændring af CAP forordningen (2021/2115)

KOM (2022) 305

Revideret version af samlenotat af den 14. juni 2023. Nye afsnit er markeret med en streg i margenen.

Resumé

Kommissionen har d. 22. juni 2022 fremsat forslag til forordning om bæredygtig anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og ændring af CAP forordningen, der efter planen skal afløse rammedirektivet for bæredygtig anvendelse af pesticider og fungere som en del af udmøntningen af den europæiske grønne pagt, særligt jord-til-bord strategien og biodiversitetsstrategien. Forslaget sigter på at mindske plantebeskyttelsesmidlers virkning på miljø og sundhed ved at indføre en række tiltag, som kan inddeles under seks overskrifter: 1) Bindende reduktionsmålsætninger, 2) Sprøjteforbud i udvalgte områder, 3) Udbredelse af integreret bekæmpelse af skadegørere (IPM), udvidet sprøjtejournal og krav om rådgivning, 4) Handlingsplaner, årlige statusrapporter og målsætninger for alternativer, 5) Krav til uddannelse, sprøjteudstyr (inkl. flysprøjtning) og oplysning og 6) Ændring af CAP-forordningen for at muliggøre kompensation for jordbrugere. Det forventes, at forslaget vil have økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige, samfundet og erhvervet. Miljøministeriet har iværksat et arbejde med henblik på at kunne fremlægge en vurdering af forslagens konsekvenser. Forslaget skønnes for nuværende at have en positiv virkning for beskyttelsesniveauet i Danmark, idet reglerne skærpes på en række områder. På baggrund af EU's konsekvensanalyse og foreløbige vurderinger forventes forslaget at få væsentlige statsfinansielle konsekvenser, væsentlige samfundsøkonomiske konsekvenser og væsentlige erhvervsøkonomiske konsekvenser. Regeringen hilser forslaget velkomment med henblik på opfølgning på den europæiske grønne pagt og en række strategier herunder, herunder jord-til-bordstrategien og biodiversitetsstrategien. Regeringen finder det af stor betydning, at de nye tiltag i forslaget er fagligt underbyggede og er proportionelle med beskyttelsesbehovet, herunder ift. de administrative og økonomiske konsekvenser af forslaget. Regeringen støtter ambitionen om et lavere forbrug af sprøjtemidler og en harmonisering af reglerne på området. Regeringen finder, at Kommissionens forslag til omfanget af det forslåede sprøjteforbud mangler en faglig begrundelse og at forslaget om nationale reduktionsmålsætninger bør tage højde for medlemsstaternes hidtidige indsatser og at ændringerne i den fælles landbrugspolitik bør muliggøre støtte til efterlevelse af reglerne i længere tid.

Sagen forventes på dagsordenen for rådsmødet (landbrug og fiskeri) den 25. juli 2023 med henblik på en politisk drøftelse.

Baggrund

Med henblik på udmøntningen af den europæiske grønne pagt har EU-Kommissionen den 22. juni 2022 bl.a. fremlagt forslag om Forordning for bæredygtig anvendelse af plantebeskyttelsesmidler og ændring af CAP forordningen (2021/2115). Forslaget til forordning erstatter rammedirektivet for bæredygtig anvendelse af pesticider (2009/128). Forslaget er oversendt til Rådet den 22. juni 2022. Den danske sprogversion er modtaget den 27 juni 2022. Forslaget er fremsat med hjemmel i TEUF artikel 192(1) og skal behandles efter proceduren for den almindelige lovgivningsprocedure i TEUF artikel 294, og kan vedtages af Rådet med kvalificeret flertal.

Forslaget er sat på dagsordenen for rådsmøde (landbrug og fiskeri) 25. juli 2023 mhp. en politisk drøftelse. Kommissionen har den 5. juli 2023 offentliggjort supplerende studier til dens konsekvensanalyse af forslaget, som Rådet har anmodet om i december 2022. De enkelte dele af analysen vil skulle vurderes nærmere fra dansk side, og vil indgå i de videre forhandlinger.

Formål og indhold

Formålet med forslaget er at mindske plantebeskyttelsesmidlers virkning på miljø og sundhed og sikre ens regler i EU. Tidligere evalueringer har vist, at rammedirektivet for bæredygtig anvendelse af pesticider (2009/128) (herefter rammedirektivet) er gennemført utilstrækkeligt og uens i medlemsstaterne. EU-Kommissionen har afholdt en offentlig høring, som viste et ønske om en forordning som afløser for rammedirektivet med henblik på at fastsætte strammere regler med direkte retsvirkning, der bedre vil kunne mindske plantebeskyttelsesmidlers indvirkning på miljø og sundhed i EU og samtidig sikre lige og ens regler i alle medlemsstater.

Den europæiske grønne pagt har sideløbende understreget behovet for hurtigst muligt at omstille fødevarereproduktionen af miljø- og naturmæssige hensyn. Som udmøntning af dele af den grønne pagt fremsætter EU-Kommissionen nærværende forslag til en forordning i sammenhæng med dens forslag til forordning om naturgenopretning, som ligeledes udmønter dele af den grønne pagt.

1. Bindende reduktionsmålsætninger

Flere strategier under den europæiske grønne pagt, specifikt jord-til-bord strategien, biodiversitetsstrategien, nulforurening-handlingsplanen og jordbundsstrategien, indeholder hensigtserklæringer om "... inden udgangen af 2030 [1] at reducere forbruget af og risikoen ved forbruget af kemiske pesticider samlet set med 50 % og [2] forbruget af mere farlige pesticider med 50 %". Nærværende forslag gør hensigtserklæringerne til reduktionsmålsætninger, som er direkte bindende for medlemsstaterne.

Medlemsstater, som siden 2011 i særlig grad har mindsket forbruget af plantebeskyttelsesmidler og samtidig har haft et lavt forbrug af sprøjtemidler pr. hektar landbrugsareal, kan fastsætte målsætninger om mindre reduktioner, men ikke lavere end en 35 % reduktion.

På baggrund af Kommissionens beregninger fastsættes en målsætning for Danmark på de minimale 35 %. EU forpligtes samlet set til at opnå en 50 % reduktion, og EU-Kommissionen kan anmode udvalgte medlemsstater om at reducere yderligere med henblik på at sikre, at EU som helhed kan nå målsætningen på 50 % reduktion i ovennævnte strategier. Det forventes, at opnåelse af målsætningerne evalueres i 2032, hvor data for 2030 vil være færdigopgjort i hele EU.

2. Sprøjteforbud i udvalgte områder

Der indføres sprøjteforbud i følsomme områder, dvs. rekreative områder med offentlig adgang, beboelsesområder, byområder og ikke produktive arealer, områder beskyttet under drikkevandsdirektivet og vandrammedirektivet, herunder næringsstoffølsomme områder og badevandsområder, visse områder med naturbeskyttelse efter nationale regler, habitatdirektivet og fuglebeskyttelsesdirektivet, samt områder, hvor der lever rødlistede truede arter af bestøvere identificeret på baggrund af monitoring under forslag til forordning om naturgenopretning.

Der indføres videre generelt sprøjteforbud på områder med overfladevand. Der oprettes 3-meters sprøjtefri bræmmer om både de følsomme områder samt overfladevand. Der kan gives en tidsbegrænset undtagelse på maksimalt 60 dage med henblik på bekæmpelse af en specifik karantæneskadegører eller invasive arter.

3. Udbredelse af integreret bekæmpelse af skadegørere (IPM), udvidet sprøjtejournal og krav om rådgivning

IPM-principperne i integreret bekæmpelse af skadegørere, som handler om at mindske brugen af plantebeskyttelsesmidler ved konventionel dyrkning, skal udbredes yderligere via konkrete krav og kontrol heraf. Hver medlemsstat skal løbende udvikle, årligt opdatere og kontrollere anvendelsen af juridisk-bindende obligatoriske dyrkningsvejledninger for jordbrugere, der fastsætter krav for, hvordan hver afgrøde dyrkes i henhold til IPM. Dyrkningsvejledningerne skal omfatte minimum 90 % af landbrugsarealet. Derudover pålægges brugere af plantebeskyttelsesmidler en række administrative krav, som skal sikre, at udbringning (sprøjtning) udelukkende foretages som sidste udvej: For hver udbringning skal det i et elektronisk system dokumenteres, at 1) en række ikke-kemiske tiltag har vist sig utilstrækkelige til bekæmpelse og 2) der er observeret en tilstrækkelig stor udbredelse af skadegører eller er anvendt et varslingsystem eller anbefaling fra en uafhængig rådgiver ved forebyggende sprøjtning. Brugere pålægges et generelt krav om årligt at anvende en uafhængig autoriseret rådgiver, som har gennemgået ekstra uddannelse målrettet IPM. Der kan kun lovligt anvendes plantebeskyttelsesmidler, som er så specifikke over for skadegøreren som muligt og har mindst mulig indvirkninger på ikke-målorganismer, dog under

hensyntagen til risikoen for udvikling af resistens ved brug af disse plantebeskyttelsesmidler. Hvis bekæmpelse kræver flere behandlinger, skal der anvendes plantebeskyttelsesmidler med forskellige virkningsmekanismer for at forhindre resistens. Kommissionen kan via delegerede retsakter sætte nye krav til dokumentation for overholdelse af IPM.

4. Handlingsplaner, årlige statusrapporter og målsætninger for alternativer

Medlemsstaterne skal fortsat udarbejde nationale handlingsplaner (i Danmark er den seneste plan Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026), men disse foreslås revideret minimum hvert tredje år frem for hvert femte år som hidtil. Handlingsplanen skal foruden ovennævnte reduktionsmålsætninger fremadrettet indeholde bl.a. henvisninger til relevante dele af den gældende CAP-strategiske plan, herunder initiativer ift. omlægning til økologi, en liste over sprøjteudstyr, hvor medlemsstater har indført mere lempelige krav for syn, de estimerede mængder af ulovligt anvendte plantebeskyttelsesmidler i løbet af de foregående tre år og skridt til forebyggelse heraf, økonomiske og øvrige tiltag besluttet i medlemsstaten til fremme af ikke-kemiske bekæmpelsesmetoder, tiltag med bindende krav for efterlevelse af IPM-principperne og målsætninger for brugen af ikke-kemiske metoder til bekæmpelse og biologiske bekæmpelse, dvs. alternativer til kemiske plantebeskyttelsesmidler, med henblik på at fremme disses anvendelse. Desuden skal oplysninger om specifikke stoffer, afgrøder, skadegørere og ikke-kemiske alternativer indgå. Årlige statusrapporter med fremgang ift. målsætningerne skal offentliggøres og sendes til EU-Kommissionen, der i lyset af den efterfølgende statusrapport kan anbefale medlemsstater at indføre nye tiltag eller anlægge en mere ambitiøs målsætning.

5. Krav til uddannelse, sprøjteudstyr (inkl. flysprøjtning) og oplysning

Der indføres krav om, at brugere og distributører skal certificeres hvert tiende år, mens rådgivere skal certificeres hvert femte år. De uafhængige rådgivere, der skal anvendes årligt, skal gennemgå en længere uddannelse særligt målrettet IPM og skal certificeres. Fratagelse af certifikatet kan ske ved fejlagtig udstedelse eller fornyelse. Der indføres krav om, at sprøjteudstyr skal til syn ved første køb og hvert tredje år herefter. Kommissionen kan via delegerede retsakter sætte nye krav for, hvad sprøjteføreruddannelsen og et sprøjtesyn skal indeholde. Der indføres krav om at registrere alt sprøjteudstyr i anvendelse og implementering af elektroniske registre for certificering af sprøjteførere og syn af sprøjteudstyr. Forhandlere forpligtes til at foretage et tjek af en køberens (eller dennes repræsentant, hvis køber er en virksomhed) certificering på købstidspunktet. Medlemsstater skal oprette en hjemmeside, som skal oplyse om sprøjtemidlers potentielle risici for menneskers sundhed og miljøet. Medlemsstater skal desuden indsamle information og oplyse om akut og kronisk forgiftning ved eksponering for sprøjtemidler. Sprøjtning fra fly og droner forbydes, medmindre det påvises, at det er mere miljømæssigt forsvarligt end alternativer eller er eneste mulighed for bekæmpelse af skadegørerne. Kommissionen kan via en delegeret retsakt sætte flere krav, som skal opfyldes, før der kan sprøjtes med drone. Grundet teknologiens tidlige udviklingsstade vil undtagelsen for droner først kunne anvendes tre år efter ikrafttrædelse af forordningen. Der er desuden krav til opbevaring, salg, bortskaffelse af plantebeskyttelsesmidler samt uddannelse og autorisation af sprøjteførere og forhandlere.

6. Ændring af CAP-forordningen for at muliggøre compensation for jordbrugere

Med forslaget ændres CAP-forordningen (2021/2115) med henblik på at gøre det muligt for medlemsstaterne at yde landbrugsstøtte via bioordninger til jordbrugere, der måtte lide økonomiske tab som følge af det nye forslag til forordning for bæredygtig anvendelse af plantebeskyttelsesmidler. Der foreslås en overgangsordning, som vil være gyldig i maksimalt fem år efter ikrafttrædelsesdatoen for dette forslag eller fem år fra den dato, hvor kravene bliver obligatoriske for bedriften, og kravet dermed ikke længere kan støttes under bioordningerne.

Europa-Parlamentets udtalelser

Europa Parlamentet har endnu ikke udtalt sig om forslaget.

Nærhedsprincippet

EU-Kommissionen vurderer, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet. EU-Kommissionen anfører, at det nuværende rammedirektiv, som primært placerer ansvar hos medlemsstaterne, har ført til

utilstrækkelig og uens gennemførelse, hvilket har u hensigtsmæssige konsekvenser i form af forskellige beskyttelsesniveauer for miljø og sundhed i EU og ulige konkurrencevilkår for brugere af plantebeskyttelsesmidler, herunder jordbrugere, på det fælles indre marked. Plantebeskyttelsesmidlers indvirkning på biodiversiteten og økosystemer overskrider nationale grænser og kræver derfor regulering på EU-niveau. Vigtige politikområder med synergieffekt på sprøjtemiddelområdet, særligt den fælles europæiske landbrugspolitik, reguleres allerede på EU-niveau.

Regeringen vurderer, at formålet med forslaget samlet set bedst kan indfries ved hjælp af regulering på EU-niveau, hvorfor det vurderes, at forslaget er i overensstemmelse med nærhedsprincippet.

Gældende dansk ret

Rammedirektivet er gennemført via den gældende nationale handlingsplan på sprøjtemiddelområdet (Sprøjtemiddelstrategi 2022-2026), samt kemikalieloven, lov om arbejdsmiljø og lov om miljøbeskyttelse. Der er herunder udstedt en række bekendtgørelser, som bidrager til gennemførelsen af rammedirektivet: autorisationsbekendtgørelsen, bekæmpelsesmiddelbekendtgørelsen, flysprøjtebekendtgørelsen, IPM-bekendtgørelsen, golfbekendtgørelse, sprøjtejournalbekendtgørelsen, sprøjtesynsbekendtgørelsen og vaskepladsbekendtgørelsen.

Konsekvenser

Lovgivningsmæssige konsekvenser

Vedtagelse af forslaget i dets nuværende form vil medføre behov for tilpasning af dansk lovgivning, herunder kemikalieloven og lov om miljøbeskyttelse. I forhold til ovennævnte bekendtgørelser forventes nogle også at skulle tilpasses og andre evt. ophæves.

Statsfinansielle konsekvenser og administrative konsekvenser for det offentlige

Det vurderes på baggrund af EU-Kommissionens konsekvensanalyse, at forslaget vil have væsentlige statsfinansielle og administrative konsekvenser for det offentlige. Miljøministeriet har derfor nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som estimerer forslagets forventede statsfinansielle og administrative konsekvenser. Som en del af arbejdet belyses bl.a. forventede omkostninger til udvikling af IT-systemer, udarbejdelse af årlige statusrapporter og forøgede kontrolomkostninger forbundet med nye lovkrav. De samlede omkostninger hertil er skønnet til 23 mio. kr. årligt. Hertil kommer statsfinansielle konsekvenser som følge af et fald i provenuet fra den nuværende bekæmpelsesmiddelafgift på plantebeskyttelsesmidler, som samlet forventes at udgøre ca. 700 mio. kr. i 2025. Det samlede fald i provenuet afhænger i høj grad af omfanget af et sprøjteforbud, og skønnet er forbundet med en væsentlig usikkerhed.

Det bemærkes, at afledte nationale udgifter som følge af EU-retsakter afholdes inden for de berørte ministeriers eksisterende bevillingsramme, jf. budgetvejledningens bestemmelser herom.

Samfundsøkonomiske konsekvenser

Det vurderes på baggrund af EU-Kommissionens konsekvensanalyse, at forslaget vil have væsentlige samfundsøkonomiske konsekvenser. Miljøministeriet har derfor nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, som skal estimere forslagets forventede samfundsøkonomiske konsekvenser. Som en del af arbejdet belyses bl.a. konsekvenserne ved forbud af sprøjtning på følsomme arealer og afstandskrav til overfladevand.

Erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for virksomhederne

Det vurderes på baggrund af EU-Kommissionens konsekvensanalyse, at forslaget vil have væsentlige erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger for virksomhederne. Miljøministeriet har derfor nedsat en tværministeriel arbejdsgruppe, der har estimeret forslagets forventede erhvervsøkonomiske og administrative konsekvenser. Med henblik på specifikt at belyse de komplekse konsekvenser, som blandt andet følger af forslagets reduktionsmålsætningerne og forslag om indførelse af sprøjteforbuddet på følsomme arealer, er der blevet indhentet forskningsmæssigt input. De samlede erhvervsøkonomiske og administrative omkostninger ved Kommissionens forslag skønnes forsigtigt at udgøre i alt ca. 3,7 mia. kr. årligt i driftstab. Det skyldes hovedsageligt, at forslaget om et forbud mod anvendelse af plantebeskyttelsesmidler på såkaldt følsomme arealer vil omfatte en stor del af Danmarks areal og i praksis

medføre et totalt forbud mod anvendelse af plantebeskyttelsesmidler i Danmark. Forslaget om bindende reduktionsmålsætninger på 35 pct. for Danmark vil medføre betydelige erhvervsøkonomiske omkostninger på skønnet 80-345 mio. kr. årligt i driftstab, som i høj grad afhænger af omfanget af arealer, der gøres til genstand for et sprøjteforbud samt hvorvidt der sker en opfyldelse af øvrige politiske målsætninger om udtagning af landbrugsjorder samt øget omlægning til økologi, som også vil bidrage til et mindre forbrug af plantebeskyttelsesmidler.

Herunder vil forslagens arealmæssige konsekvenser i forhold til indførelse af sprøjteforbud på de arealtyper, der nævnes i forslaget, blive analyseret. Som en del af arbejdet belyses bl.a. nye administrative krav, herunder om dokumentation af præventive tiltag forud for sprøjtning og opnåelse af reduktionsmålsætningerne.

Konsekvenser for beskyttelsesniveauet

Forslaget skønnes at have positiv virkning for beskyttelsesniveauet i Danmark, idet reglerne skærpes på en række områder som eksempelvis uddannelse af sprøjteførere, syn og registrering af sprøjter, beskyttelse af sårbare områder og øget udbredelse af integreret plantebeskyttelse. Danmark forventes at kunne bibeholde sine strengere krav til godkendelse af plantebeskyttelsesmidler af hensyn til, at grundvandet anvendes som drikkevand.

Høring

Forslaget har været i bred interessenthøring. Følgende bemærkninger er modtaget:

Biodynamisk Forbrugersammenslutning fremfører, at anvendelsen af sprøjtemidler generelt kan føre til udledning af stofferne til miljøet og erklærer sig principielt uenige i denne praksis, samt fremlægger ønske om total omlægning til biodynamisk dyrkning eller økologi.

Bæredygtigt Landbrug (BL) fremfører, at Danmark har stramme rammebetingelser for brugen af sprøjtemidler, mange forbud og få dispensationer til ikke-godkendte midler, som går videre end nødvendigt i forhold til at sikre en prisoverkommelig fødevarerproduktion. BL peger bl.a. på en stram godkendelsesordning, stramme uddannelseskrav og pesticidafgiften. BL efterspørger mere lige konkurrencevilkår og forenkling af reglerne.

DAKOFO (Dansk Korn & Foder) fremfører, at baselineperioden for målsætningerne (2015-2017) ligger tidsmæssigt efter, at man allerede har mindsket forbruget af sprøjtemidler væsentligt i Danmark, hvilket bør medføre mulighed for at sætte en lavere reduktionsmålsætning end 35 pct. i 2030. Det ønskes, at reduktioner finder sted i medlemslande med større anvendelse af sprøjtemidler, da de vejer tungere for EU gennemsnittet. Det betones, at resistens stadig skal kunne forebygges ved valg af forskellige midler. Det fremføres, at et krav om, at salgslæddet skal henvisne brugeren til at læse etiketten, er grundløst, da både sælger og køber har uddannelse til anvendelsen, som tilsiger at etiketten læses før brug.

Danmarks Biavlerforening, Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife-Danmark (foreningerne) fremfører i et fælles høringssvar, at man fra dansk side bør støtte op om, at der bliver tale om en forordning, om de bindende reduktionsmålsætninger, krav om regler for anvendelse og indberetning af IPM og sprøjteforbud på følsomme områder, men anfører, at beregningsmåden for reduktion er primitiv ift. den danske og skaber u hensigtsmæssige incitamenter til at bruge mere belastende midler, og det kan skade miljøet og biodiversiteten. Ift. reduktionsmålsætningerne bemærker foreningerne, at det er problematisk, at visse bestemmelser i forslaget kan anspore foregangslande til at begrænse deres indsats, fx ved at medlemsstater ikke vil yde en ekstra indsats efter opfyldelse af målsætningerne. Foreningerne opfordrer til, at der videre tilføjes årlige minimumsreduktionsmål på eksempelvis 10 pct. for hver medlemsstat, og der advares om, at fremskridt på den økologiske omlægning kan dække over en fortsat høj anvendelse af sprøjtemidler på konventionelle arealer. Det ønskes, at Kommissionens anbefalinger vedr. målsætninger skal gøres bindende på medlemsstatsniveau. Brugen af årlige fremskridtsrapporter støttes, men ønskes udvidet med en målsætning for økologiske infrastrukturer, hvilket også ønskes som et prioriteret emne ift. rådgivning om og implementering af IPM. Foreningerne støtter indførelsen af obligatoriske dyrkningsvejledninger i det omfang de reflekterer alle IPM-målene i forslagens artikel 13, men efterspørger et forbud mod udbringning af insektmidler i dagtimerne. Foreningerne støtter indførelse af sprøjteforbud på følsomme arealer, men ønsker

et krav om minimum 30 meters obligatoriske bræmmer omkring Natura 2000-områder og områder med rødlistede bestøvere. Der ønskes større synergi med forordningen om naturgenopretning, den fælles landbrugsstøtte, herunder biodiversitets-eco-schemes og Biodiversitetsstrategien. Foreningerne ønsker en definition af biologisk kontrol tilføjet, forstået som naturligt forekommende organismer i marken eller dens nærhed, som holder niveauet af skadevoldere i afgrøderne på et acceptabelt niveau. Foreningerne ønsker generelt større fokus på de økologiske infrastrukturer, der skal fungere som arnested for økosystemtjenester på produktionsfladerne i form af bestøvning og biologisk kontrol. Forbuddet mod generel anvendelse af droner i tre år ønskes gjort mere fleksibelt og forsøgsordninger bør tillades i lyset af dets mulige potentiale ift. nedbringelse af pesticidanvendelsen. Foreningerne ønsker herudover bl.a. skærpede krav ift. salg af sprøjtemidler til private og ift. uddannelse af distributører, sprøjteførere og rådgivere.

Danmarks Naturfredningsforening (DN) fremfører, at plantebeskyttelsesmidler ikke kan anvendes bæredygtigt, som det hævdes i forslaget, og at nedgangen i biodiversiteten i hele Europa skyldes anvendelse af pesticider og landbruget. DN støtter indførelsen af reduktionsmålsætninger og lettere adgang til alternativer som biologisk bekæmpelse. DN fremhæver endelig høringssvaret fra Danmarks Biavlforening, Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife-Danmark, som er gengivet ovenfor.

Dansk Erhverv (DE) støtter intentionen i forslaget om at fremme biologisk plantebeskyttelse, og der opfordres til, at man fra dansk side støtter denne del af forslaget. DE hilser forslaget definition af biologisk bekæmpelse velkommen, men anbefaler, at der mere specifikt nævnes ”proteiner, inkl. enzymer” i eksemplerne i artikel 3, stk. 23. DE bemærker, at godkendelsesprocessen for biologiske produkter for nuværende tager for lang tid.

DANVA støtter indførelsen af reduktionsmålsætninger og finder det positivt, at medlemsstaterne skal udarbejde nationale handlingsplaner og årlige statusrapporter. DANVA finder det særligt positivt, at sprøjtning i følsomme områder forbydes. Endelig finder DANVA det positivt, at der indføres krav ift. IPM.

Landbrug & Fødevarer (L&F) støtter, at der bliver tale om en forordning. L&F vurderer, at det er urealistisk, at biologiske bekæmpelsesmidler vil kunne erstatte kemiske sprøjtemidler i landbrugsafgrøder inden for tidsrammen i forslaget. L&F fremfører, at der er potentiale ift. nedsættelse af forbruget af sprøjtemidler ved fuld implementering af moderne planteforædling, præcisionslandbrug, mekaniske ukrudtsbehandlinger, forbedret sædskifte, øget brug af biologiske løsninger samt brug af lavrisikomidler. L&F advarer om, at nye IPM-krav kan give store administrative byrder uden en mindsning i brugen af sprøjtemidler og påpeger i stedet behov for forskning og udvikling. L&F fremfører, at lovbundne dyrkningsvejledninger vanskeligt vil kunne tage højde for sted- og årsvariationer, og systemet vil kunne udgøre et kvotesystem, som L&F ser som i strid med IPM-principperne. L&F finder nedre grænse for reduktionsmålsætninger på 35 % ubegrundet, da den straffer frontløbere. Det bemærkes i den sammenhæng, at anvendelsen af sprøjtemidler pr. hektar ligger lavt i Danmark i hele perioden sammenlignet med gennemsnitsniveauet i EU. L&F foreslår derfor årene 2011-2013 som baseline for målsætningerne. L&F finder, at godkendelsesstatus ikke er en passende indikator for risiko, da den kan være både misvisende og omskiftelig over tid. L&F bemærker, at opfyldelse af reduktionsmålsætningerne må forventes at medføre et fald i landbrugsproduktion og stigende fødevarerpriser. L&F fremhæver, at definitionen af følsomme områder i forslaget ikke er entydig og mangler en faglig begrundelse. Områderne vil formentlig omfatte Natura 2000-arealer. L&F påpeger, at ca. 60.000 ha af Natura 2000 områderne er landbrugsjord i omdrift, og at det derfor vil være problematisk med et forbud på disse arealer. L&F fremfører, at naturarealer inden for Natura 2000 er beskyttet under andre regler, hvorfor L&F ikke mener, at der er behov for et generelt forbud i Natura 2000-områderne. Desuden tager godkendelsen af pesticider højde for risiko for grundvandet og eksisterende regler om sprøjteteknik og bufferzoner bør sikre mod afdrift til overfladevand og beskyttede arealer. L&F finder det stærkt bekymrende, at der i forslaget er lagt op til en mulighed for at yde landbrugsstøtte til jordbrugere, som bliver omfattet af et sprøjteforbud, i fem år. L&F vurderer, at overgang til sprøjtefri drift kræver en længere overgangsordning end fem år. L&F skønner, at midlerne under den fælles europæiske landbrugspolitik ikke er tilstrækkelige til at kompensere for de nye krav i forslaget og desuden allerede er fordelt til andre formål, samt at det er vigtigt, at støttemulighederne er ens i medlemsstaterne. L&F fremfører derfor, at der vil være brug for tilføjelse af flere midler til en implementering af forslaget. L&F advarer mod krav om indførelse af nye IT-

systemer på områder, hvor der allerede findes relativt velfungerende systemer, fx sprøjtejournalindberetningssystemet (SJI).

Novozymes (NZ) vurderer, at idet det tager 7-8 år at opnå godkendelse af biologiske bekæmpelsesmidler. Ifølge NZ vil det forhindre dette, at nye alternativer kan nå på markedet inden 2030 og bidrage til opnåelse af reduktionsmålsætningerne. NZ opfordrer til, at man fra dansk side bruger målsætningerne om øget anvendelse af biologiske midler i forslaget som løftestang til at etablere godkendelsesprocesser i EU, der prioriterer biologiske midler i større omfang. NZ støtter forslaget om inklusion af en definition af biologisk bekæmpelse, men opfordrer til, at man fra dansk side arbejder for, at også proteiner, inkl. enzymer, nævnes eksplicit i definitionen.

Rådet for grøn omstilling (RGO) argumenterer, at baseline for målsætningerne skal være 2020-2022 for, at alle medlemsstater skal opnå en større reduktion. Målsætningsindikatorerne er uhensigtsmæssige sammenlignet med pesticidbelastningsindikatoren (PBI), da lavrisikomidler, som anvendes i store mængder får uhensigtsmæssig stor vægt. Det påpeges, at det tyske miljøagentur er enig i den konklusion. RGO ønsker desuden inddragelse af indikatoren behandlingshyppighed eller lignende. RGO roser sprøjteforbud på visse arealer, men ønsker at det udstrækkes til økologiske arealer og omfattes af væsentligt større bræmmer på fx 100 meter. RGO mener, at det skal sikres, at overholdelse af IPM principperne håndhæves som juridisk bindende og ikke kun bliver vejledende.

Økologisk Landsforening (ØL) fremfører, at muligheden for at give økonomisk støtte under den fælles europæiske landbrugspolitik er misforstået, da samfundet allerede bærer andre omkostninger ved brugen af sprøjtemidler. ØL ønsker i stedet at støtte bruges til at fremme mere bæredygtig praksis. ØL ønsker mere fokus på risikoen for afdrift til nærliggende økologiske marker samt at farevægtningen af forskellige stoffer ved beregning af indikatorer er problematisk.

Sagen har været i høring i EU miljøspecialudvalget fra d. 30.6 - 18.7. Følgende bemærkninger er modtaget:

Dansk Planteværn (DP) fremfører, at et dansk reduktionsmålsætning på 35 % er urealistisk på nuværende tidspunkt, og at det er uklart, hvad det indebærer, at målet bliver juridisk bindende. DP antager, at forslaget til tag ift. følsomme arealer ikke er mere vidtgående end de nuværende danske regler, da dette ikke er beskrevet i konsekvensvurderingen. DP vurderer, at IPM implementering ved krav og uden hensyntagen til bedriftens historik, øvrige prioriteringer og produktionens tilrettelæggelse ikke vil medføre fremskridt på området. DP støtter fokus på landbrugsstøtten og foreslår, at midler kan bruges til ny teknologi og digitalisering. DP anfører, at det ville være en fordel, hvis ansøgning om godkendelse af biologiske midler kunne udstrækkes til bredere godkendelse i nordzonen. DP ser positivt på muligheden for at overveje sprøjtning med droner i fremtiden mhp. at sikre en præcis udbringning af plantebeskyttelsesmidler.

Miljøministeriet bemærker, der er iværksat et arbejde med henblik på at kunne fremlægge en vurdering af forslaget om konsekvenser, men resultaterne heraf foreligger endnu ikke. Som konsekvens heraf er det endnu ikke belyst, om de danske regler er på samme niveau som tiltagene i forslaget.

Sagen har været i høring i EU miljøspecialudvalget fra d. 12.9 - 16.9. Følgende bemærkninger er modtaget:

DAKOFO (Dansk Korn & Foder) fremfører, at konsekvenserne af sprøjteforbuddet i følsomme arealer bør analyseres til bunds, da det ifølge foreningen kan læses sådan, at det optager 98 pct. af Danmarks areal. DAKOFO bemærker, at et total sprøjteforbud vil være en meget stor omstilling af hele det danske jordbrugserhverv (inkl. for økologisk avlere) med risiko for fødevaremangel på kort og langt sigt. Ift. udpegning af følsomme områder, så gør DAKOFO opmærksom på, at man kunne kigge på de boringsnære beskyttelsesområder.

Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH) betoner vigtigheden af substitution mod mindre belastende sprøjtemidler med henblik på, at risikoen for arbejdstagere og miljøet elimineres eller reduceres til et minimum. FH erklærer sig enig i definitionen af følsomme arealer i forslaget.

Landbrug & Fødevarer (L&F) fremfører, at naturarealer inden for Natura 2000 er beskyttet under andre regler, hvorfor L&F ikke mener, at der er behov for et generelt forbud i Natura 2000-områderne og områderne bør tages ud af forslaget. L&F fremfører, at definitionen af følsomme arealer og miljøfølsomme arealer skal tydeliggøres og fagligt afgrænses endnu mere, end som det er fremsat af Kommissionen, samt at man fra dansk side bør lægge afgørende vægt på en klar og tydelig definition, da f.eks. områder omfattet af vandrammedirektivet udgør en stor del af Danmark. Et sprøjteforbud på så stort et areal vil ifølge L&F være helt uacceptabelt. L&F bemærker, at grundvandet i næsten hele Danmark allerede er beskyttet af den stramme generelle godkendelsesordning for pesticider og varslingsystemet VAP, suppleret med regler for mere lokale målrettede indsatser ved faglige risikoanalyser, der angiver forhøjet risiko for grundvandet. Vedr. IPM og indberetning ved hver eneste sprøjtning, så skal mængden af bureaukrati afstemmes med målet. L&F fremfører, at det virker overdrevet og svært at efterkomme, at landmanden skal dokumentere, at ikke-kemiske tiltag har vist sig utilstrækkelige. L&F spørger: Hvorledes er denne dokumentation tænkt efterlevet i virkeligheden og hvordan skal det kunne kontrolleres? Ligeledes anvendes f.eks. bejdsemidler på frøet, inden en kendt skadevolder fremkommer. L&F bemærker, at et krav om anbefaling fra en uafhængig rådgiver i sådan en sammenhæng er ret entydig for alle landmænd og derfor er et krav uden merværdi.

Rådet for grøn omstilling (RGO) præciserer, at hvis pesticidbelastningen bruges som eneste indikator, så forudsættes det, at man har fuld kendskab til alle uønskede effekter af pesticidstofferne, hvilket ikke er tilfældet i praksis. Ifølge RGO vil brug af behandlingshyppighed også tage højde for brug af stoffer, hvor vores kendskab er mangelfuldt. RGO støtter, at vigtigheden af fokus på risiko frem for mængder i opgørelser af reduktionsmålsætningerne betones i den foreløbige danske holdning.

Sagen har været i skriftlig høring i EU miljøspecialudvalget 9.-13. juni. Følgende bemærkninger er modtaget.

Dansk Planteværn (DP) er enig i, at det er af stor betydning, at de nye forslag er fagligt underbyggede og er proportionelle med beskyttelsesbehovet. DP finder, at det foreslåede sprøjteforbud mangler en faglig begrundelse og at forslaget om nationale reduktionsmålsætninger bør tage højde for medlemsstaternes hidtidige indsatser – og mener, at ovenstående er afgørende for bibeholdelse af forsyningssikkerheden. DP opfordrer til mere åbenhed om beregningsgrundlaget for forslaget. DP antager, at et forbud mod brug af plantebeskyttelsesmidler på følsomme arealer vil have en meget høj økonomisk konsekvens for landbruget, og DP vil i den forbindelse påpege, at Kommissionens forslag øjensynligt lægger op til et totalt forbud og ikke blot et forbud mod anvendelsen af kemiske plantebeskyttelsesmidler. DP påpeger, at der i Danmark allerede er en meget høj beskyttelse af f.eks. grundvandet via den restriktive nationale godkendelsesordning, VAP og BNBO, hvilket overflødiggjør indførelse af et sprøjteforbud i følsomme områder. DP bakker op om øget implementering af principperne for IPM, hvilket inkluderer en ansvarlig anvendelse af både kemiske og biologiske planteværnsløsninger, når og hvor det er nødvendigt. DP finder det vigtigt, at der ikke stilles krav om at reducere anvendelsen af kemiske løsninger i afgrøder, hvor alternative løsninger endnu ikke er udviklet eller godkendt. DP finder det derfor positivt, at kravene til medlemslandenes indførelse af afgrødespecifikke regler for brugen af IPM vil blive ledsaget af en mulighed for i stedet at udstede ikke-bindende retningslinjer mhp. at mindske byrderne for jordbrugere. DP mener, at produktionen af fremtidens fødevarer ikke alene bør ansues i et nationalt eller europæisk perspektiv. DP mener, at brødføde en stigende verdensbefolkning under hensyntagen til reduktion af den samlede klimabelastning og med fokus på at forbedre biodiversiteten, forudsætter intelligent regulering af anvendelsen af de tilgængelige ressourcer og produktionsformer. Desuden mener DP, at anvendelsen af planteværnsmidler hjælper jordbrugere til at opretholde fornuftige udbytter, og giver hermed en mere effektiv arealanvendelse i en tid hvor der er kamp om arealerne.

DANVA mener, at forslaget vil føre til væsentlige forbedringer for natur og miljø, herunder i høj grad beskyttelsen af drikkevandsressourcen. DANVA er specielt tilfreds med forslagene om bindende og væsentlige reduktionsmål, beskyttelse af følsomme arealer og skærpet dokumentationspligt ved anvendelse af sprøjtemidler. Ifølge DANVA ses behovet disse forslag tydeligt ved, at selv om der i 25 år er blevet forsøgt at regulere anvendelsen af pesticider, så er der ikke sket et tilsvarende fald i fund af pesticider i hverken de dybe magasiner eller i det øvre grundvand, der med tiden vil blive til vores drikkevandsressource. DANVA mener derfor, at der er behov for en generel nedgang i såvel forbrug som behandlingshyppighed. Desuden

mener DANVA, at det er af afgørende betydning, at der kommer øget fokus på sprøjtefrie områder til beskyttelse af indvindinger til drikkevand. DANVA støtter det overordnede reduktionsmål for EU på 50 % inden år 2030. DANVA fraråder, at gøre konkrete danske reduktioner afhængige af såkaldte proportionalitetsbetragtninger. Det vil ifølge DANVA betyde et omvendt forsigtighedsprincip, hvor indsats er afhængig af de økonomiske omkostninger ved at gøre den nødvendige indsats. I forhold til dansk reduktionsindsats før 2012 konstaterer DANVA, at det såkaldte belastningsindeks faldet i perioden, men de faktorer, der betyder noget for grundvandskvaliteten – forbruget og behandlingshyppigheden – er ikke faldet i perioden.

Landbrug & Fødevarer (L&F) mener, at der er manglende faglighed for sprøjteforbud i miljøfølsomme områder og behovet for længere perioder med compensation. L&F mener, at der mangler en faglig forklaring på behovet for så omfattende sprøjteforbud, som der er lagt op til. L&F peger på, at godkendelsen af pesticider håndterer allerede risiko for udvaskning til grundvandet. L&F peger også på, at der allerede er regler for sprøjte teknik og bufferzoner, som burde sikre mod afdrift til overfladevand og beskyttede arealer. L&F mener, at de estimerede konsekvenser ved forslaget på 3,7 mia. kroner i Danmark, mangler en angivelse af, at der er tale om årlige driftstab. L&F fremfører, at det samme gør sig gældende for konsekvenserne ved reduktionsmålet på 35 %. Estimeret til en éngangs erstatning vil de samfundsmæssige konsekvenser ifølge L&F ved forslaget være et sted mellem 150 – 200 mia. kroner, som vil være det værditab som landbruget, og dermed også samfundet, ser ind i. Endeligt finder L&F det stærkt bekymrende, at Kommissionen ligger op til kun at give landmanden erstatning/kompensation i 5 år for arealer påført et sprøjteforbud. L&F peger på, at der i DK er 40 års erfaring med pesticidfrie driftsformer, og udbytteforskellen er forøget gennem årene. I kornrige sædskifter er det, ifølge L&F, en fagligt meget svær opgave at ophøre med sprøjte uden markant udbyttenedgang og for landmanden kræver det en længere overgangsordning end 5 år.

Sagen har været i skriftlig høring i EU miljøspecialudvalget 30. juni-5. juli 2023.

Rådet for Grøn Omstilling (RGO) er grundlæggende positiv over for Kommissionens forslag, særligt om at indføre bindende mål og obligatoriske elementer ift. gennemførelse af IPM-principperne. RGO mener, at brug af frivillighed er helt utilstrækkeligt. RGO støtter forslagene særligt fra Danmarks Biavlforening, Danmarks Jægerforbund og Dansk Ornitologisk Forening. RGO opfordrer til at holde fast i de obligatoriske elementer i Kommissionens forslag. RGO lægger særlig vægt på, at der kommer obligatoriske krav til sædskifte, til at sprøjtning ikke må foregå uden forudgående monitorering af skadevoldere og uden at andre, mere skånsomme metoder først er forsøgt, samt at der kun pletsprøjtes på de steder, hvor der er konstateret angreb. RGO er uenige i, at reduktionsmålene altid skal afspejle risici ved pesticiderne. RGO mener ikke, at man her ikke tager højde for, at der er utilstrækkelig viden om disse risici. Derfor mener RGO fortsat, at pesticidreduktion skal ske såvel ift. belastningsindex som behandlingshyppighed, idet man ved sidst nævnte også inddrager pesticider med endnu ukendte risici.

Generelle forventninger til andre landes holdninger

Arbejdsgruppen under Rådet har indtil videre gennemgået hele Kommissionens forslag på teknisk niveau.

Der har været bred kritik blandt medlemslandene af, at forslaget på nogle områder er gået for langt. Det gælder blandt andet forslaget om et totalt forbud mod anvendelse af kemiske plantebeskyttelsesmidler i såkaldte sårbare områder. En række lande har således gjort gældende, at den af Kommissionen foreslåede definition på sårbare områder i praksis vil gælde hele de pågældende landes areal. Hertil kommer en bred kritik af de bindende reduktionsmål for medlemslandene, herunder metoden for udregning af målene, samt en udbredt bekymring for de administrative byrder af forslaget for medlemslandene og landbruget. Forud for Rådsmødet (Landbrug og Fiskeri) den 26. september 2022 opfordrede en række lande Kommissionen til at offentliggøre en supplerende konsekvensanalyse af dets forslag, med fokus på konsekvenserne for fødevarereproduktionen i Europa, øget behov for import, konsekvenserne af det foreslåede forbud i følsomme områder, udfasningen af mere skadelige plantebeskyttelsesmidler og de specifikke udfordringer for enkelte medlemslande ift. at efterleve kravene i forslaget. Rådet blev i december 2022 enige om at anmode Kommissionen om at udarbejde et supplerende studie til dets konsekvensanalyse, der belyser de kvantitative konsekvenser af forslaget på Unionens fødevarereproduktion, tilgængeligheden af fødevarer og foder i Union,

konsekvenserne for fødevarerpriserne, de administrative byrder ved forslaget, tilgængeligheden af alternativer til plantebeskyttelsesmidler, samt en kvantificering af konsekvenserne ved det foreslåede forbud mod at anvende plantebeskyttelsesmidler i følsomme områder samt begrænsningen af anvendelsen af plantebeskyttelsesmidler i skovbrug. Det supplerende studie forventes offentliggjort af Kommissionen i begyndelsen af juli 2023, og det vil indgå i de videre forhandlinger af forslaget.

Under det svenske formandskab, har der været en gennemgang af kapitel 4 om integreret plantebeskyttelse, kapitel 5 om brug, opbevaring og bortskaffelse af plantebeskyttelsesmidler, kapitel 6 om salg af plantebeskyttelsesmidler, kapitel 7 om uddannelse, information og bevidstgørelse samt kapitel 8 vedr. krav til sprøjteudstyr.

Regeringens foreløbige generelle holdning

Regeringen hilser forslaget velkomment som opfølgning på den europæiske grønne pagt og en række strategier herunder, bl.a. jord-til-bordstrategien og biodiversitetsstrategien. Regeringen støtter, at brugen af kemiske pesticider skal reduceres med 50 % inden 2030 i EU, og at brugen af mere farlige pesticider skal reduceres med 50% inden 2030 i EU.

Regeringen finder det af stor betydning, at de nye tiltag i forslaget er fagligt underbyggede og er proportionale med beskyttelsesbehovet.

Regeringen finder det centralt, at forslaget om et forbud mod at anvende kemiske plantebeskyttelsesmidler i følsomme arealer skal være proportionelt og begrænses ift. forslagets omfang. Herunder finder regeringen det vigtigt, at eventuelle forbud mod anvendelse af plantebeskyttelsesmidler er fagligt begrundet i en konkret risiko ved anvendelsen. Forslagets oprindelige definition af følsomme arealer omfatter i høj grad arealer, som ikke er udpeget på baggrund af en konkret viden om en forøget risiko ved brug af sprøjtemidler. Særligt ift. beskyttelsen af områder med relation til drikkevand, finder regeringen, at der bør tages hensyn til nationale beskyttelsestiltag, samt de beskyttelsestiltag som allerede gennemføres under anden relevant lovgivning.

Regeringen finder det af stor betydning, at reduktionsmålene sammensættes og implementeres på den rigtige måde. Der skal tages væsentlige hensyn til hidtidige indsatser, og reduktionsmål skal ikke alene baseres på mængde eller volumen, men også på risiko. Regeringen finder det vigtigt, at der anvendes en baselineperiode for opfyldelse af reduktionsmålsætningerne, som tager højde for reduktionen i belastningen af sprøjtemidler, der er opnået i Danmark siden 2012. Regeringen finder det vigtigt, at reduktionsmålsætningerne afspejler risikoen forbundet med anvendelsen af sprøjtemidler, ligesom det er tilfældet for den danske pesticidbelastningsindikator. Derfor finder regeringen det hensigtsmæssigt, at indikatoren, som anvendes til at følge fremskridt mod reduktions-målsætning 1, tilpasses for i større omfang at reflektere risikoen forbundet med anvendelse af forskellige sprøjtemidler og i mindre omfang baseres på kilo aktivstof solgt i et givent år.

Regeringen finder, at det kan være hensigtsmæssigt, at medlemsstaterne gives mulighed for i længere tid at kunne yde støtte til efterlevelsen af krav i medfør af forordningen.

Regeringen finder det vigtigt, at en ny forordning skal fremme udviklingen og anvendelsen af alle de mulige biologiske midler, som kan udgøre en mindre risiko for miljø og sundhed end konventionelle kemiske sprøjtemidler.

Regeringen finder det vigtigt, at kravene er administrativt effektive, proportionale og kan håndteres i praksis, dvs. deres overholdelse skal kunne verificeres ved et kontrolbesøg. Det skal undgås, at nye krav bliver unyttigt bureaukrati.

Tidligere forelæggelser for Folketingets Europaudvalg

Der er oversendt grundnotat til Folketingets Europaudvalg den 6. juli 2022.

Notatet er ligeledes fremsendt til Folketinget Miljø- og Fødevarerudvalg den 6. juli 2023.

Forslaget har været skriftligt forelagt for Folketingets Europaudvalg den 8. juli 2022 til orientering.